

Hallinto-osasto,
sisäinen tarkastus

30.08.2016

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Lausuntopyyntö OM 10/69/2014

Korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojele

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojele selvitteä työryhmän mietinnöstä (25/2016). Työryhmän tehtävänä oli selvitteä korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden työ- ja virkamiesoikeudellisen suojele ja yhteisöjen ja yritysten raportointikanavien nykytilaa sekä nykytilan suhdetta Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin.

Työryhmän mielestä havainnot kaikentyyppisestä korruptoituneesta toiminnasta pitäisi pystyä ilmoittamaan nimettömänä tai ainakin luottamuksellisesti ensisijaisesti työpaikan sisällä tai ulkopuoliselle taholle ja suojele ilmoittajaa läpi hallinnollisen prosessin.

Tullin lausunto

Tulli pitää korruption vastaista työtä tärkeänä ja jakaa työryhmän näkemyksen siitä, että ilmoittamisen helpottaminen, ilmoittajien suojele ja siten korruptiivisen toiminnan ilmituleminen ovat kaikkien edun mukaista. Tällä myös ennalta estetään korruptiota ja lisätään luotettavuutta julkista hallintoa kohtaan.

Työpaikalla epäilyistä korruptiivisesta toiminnasta tulee olla mahdollisuus ilmoittaa nimettömänä tai ainakin luottamuksellisesti työpaikan sisällä. Kuten työryhmä toteaa, on korruptiokäsite hyvin vaikeaselkoinen eikä vaikutusvallan väärinkäyttöä silloin, kun on kyse epäeettisestä toiminnasta osata aina mieltää korruptioksi. Työryhmän suosittelman verkkopohjaisen ohjeistuksen laatiminen työnantajien käyttöön on siten kannatettavaa korruptiotietoisuuden lisäämiseksi.

Lisäksi työryhmä ehdottaa erillisen sähköisen kanavan perustamista kaikentyyppisestä korruptiivisesta toiminnasta ilmoittamiseksi. Kanavan suunnitteluun työryhmä ehdottaa erillistä työryhmää. Tässä jatkotyöskentelyssä on tarkoitus pohtia muun muassa yksittäisten virkamiesten käytännön mahdollisuuksia ilmoittaa korruptiivisesta toiminnasta suoraan ulkopuoliselle taholle sekä tietosuojaan ja viranomaisten tiedonvaihtoon ja nimettömyyteen / luottamuksellisuuteen

liittyviä kysymyksiä. Tulli näkee ehdotetun jatkotyöskentelyn kannatettavana.

Suomella ei ole erillistä korruptiivisesta toiminnasta ilmoittamisen mahdollistavaa ja ilmoittajien suojelua koskevaa lainsäädäntöä. Työryhmä ei näe välitöntä tarvetta esittää säädettäväksi erillistä ilmoittajien suojelua koskevaa lakia esimerkiksi Ruotsin, Norjan tai Alankomaiden tavoin vaan toteaa, että lainsäädännön toimivuutta on mahdollista analysoida syvällisemmin ehdotetun ilmoituskanavan käyttöönoton jälkeen. Sinänsä ilmoittajia suojaava lainsäädäntö voisi osaltaan madaltaa kynnystä ilmoittaa havaituista korruptio- ja väärinkäytösepäilyistä ja sen informatiivinen merkitys voisi olla korruptiota käsitteenä avaavana merkittävä ja yhteiskunnallisen päätöksenteon luotettavuutta lisäävä. Samalla se voisi selkeyttää ilmoittajan asemaa ilmoitusprosessin kuluessa ja sen jälkeen esimerkiksi vastatoimien varalta.

Korruption vastaisessa työssä ja korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojelussa olisi hyvä huomioida hyvään hallinnointitapaan liittyvien rakenteiden ja käytänteiden tarjoamat mahdollisuudet. Talousarviolakiin (423/1988) ja talousarvioasetukseen (1243/1992) perustuvaa organisaatioiden sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa kehittämällä on mahdollista luoda ja arvioida myös uudenlaisia korruptiota ehkäiseviä toimintamalleja. Talousarviolain (423/1988) 24 b §:n viraston ja laitoksen on huolehdittava siitä, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty sen omassa toiminnassa sekä toiminnassa, josta virasto tai laitos vastaa. Sisäisen valvonnan järjestämistä johtaa ja sen asianmukaisuudesta ja riittävydestä vastaa viraston ja laitoksen johto.

Tulli kannattaa työryhmän ehdotuksia ja pitää niitä oikean suuntaisina. Ehdotetut toimenpiteet edistävät korruption tunnistamista, vahvistavat eettisesti hyviä käytänteitä julkisessa hallinnossa antaen todennäköisesti hyvän suojan ilmoittajille. Tulli pitääkin riittävänä työryhmän ehdotusta analysoida lainsäädännöllisiä muutostarpeita ehdotetun ilmoituskanavan käyttöönoton jälkeen.

Suomen tulli toimii jäsenenä Maailman tullijärjestössä (World Customs Organization), jonka keskeisenä tarkoituksena on mm. laillisen kaupan helpottaminen, verojen ja tullien oikeellisuuden varmentaminen sekä yhteiskuntien suojaaminen. WCO:n yhtenä merkittävänä strategisena päämääränä on ennaltaehkäistä ja vähentää korruption ilmenemismuotoja jäsenvaltioissa. WCO:n Integrity -toimintaan liittyvät hankkeet, politiikat, työmenetelmät sekä koulutukset kehittävät viranomaisten valmiuksia tunnistaa, vähentää ja hallinnoida korruption eri ilmenemismuotoja. Suomen Tulli toimii aktiivisena jäsenvaltiona WCO:ssa ja on edustettuna WCO:n Integrity Sub-Committeessa (ISC).

TULLI

Hannu Lappi
Johtaja

Hannu Kananen
sisäinen tarkastaja

Liitteet

Tullin valvontaosaston lausunto 20.7.2016

Jakelu

Tiedoksi

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Aarno Paananen

Hallinto-osasto
Hannele Kajastie

OM 10/69/2014

Valvontaosaston lausunto työryhmämietinnöstä Korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden suojele (Oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja 25/2016)

1. Taustaa hankkeesta sekä työryhmän keskeiset esitykset

Oikeusministeriö asetti 9.2.2015 työryhmän selvittämään korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden työ- ja virkamiesoikeudellisen suojelun ja yhteisöjen ja yritysten raportointikanavien nykytilaa sekä nykytilan suhdetta Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin.

Työryhmän mielestä havainnot kaikentyyppisestä korruptoituneesta toiminnasta pitäisi pystyä ilmoittamaan nimettömänä tai ainakin luottamuksellisesti ensisijaisesti työpaikan sisällä tai ulkopuoliselle taholle. Lisäksi työryhmä perustaisi ilmoittamiseen myös yleisen sähköisen kanavan.

Työryhmä painottaa korruptioepäilyistä ilmoittavien henkilöiden tärkeää roolia korruption torjunnassa ja ennaltaehkäisyssä. Mahdollistamalla ilmoitusten tekeminen ja suojaamalla ilmoittajia lisätään korruptiosta epäillyiden henkilöiden kiinnijäämisriskiä ja ennaltaehkäistään korruptiota.

Työryhmä korostaa nimettömän tai luottamuksellisen ilmoittamisen tärkeyttä. Vastatoimilta (kuten irtisanomiselta, etenemis- tai ylenemis-mahdollisuuksien menettämiseltä, syrjinnältä tms.) usein välttyään, jos ilmoituksen voi tehdä nimettömänä tai luottamuksellisesti. Työryhmä ei näe välitöntä tarvetta esittää säädettäväksi erillistä ilmoittajien suojelua koskevaa lakia.

2. Valvontaosaston näkemykset ja esitykset

Tullilla on käytössä valtakunnallinen vihjepuhelin sekä valtakunnallinen nettivihjepalvelu. Yhteystiedot löytyvät Tullin internet sivuilta (www.tulli.fi). Valtakunnalliseen vihjepuheluun voi soittaa anonymisti ja siihen vastaa tullivirkailija, joka voi tilanteen mukaan esittää kysymyksiä vihjeen antajalle. Nettivihjepalvelu on lomakemuotoinen palvelu, jossa on valmiita kysymyksiä vihjeen antajalle (www.tulli.fi). Tiedot ohjautuvat Tullin analyysi ja tiedustelu- toimintoon, jossa ne käsitellään luottamuksellisenä.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Aarno Paananen

Tullin eettisen työryhmän tehtävänä oli kehittää hyvän hallintotavan ja eettisen toiminnan periaatteita. Tarkoituksena on, että työryhmään voisi tuoda myös luottamuksellisesti raportoitua hyvän hallinnon vastaista toimintaa siten, ettei ilmoittajan henkilöllisyys paljastu.

Valvontaosasto pitää työryhmän loppuraportissa olevia ehdotuksia sekä suosituksia kannatettavina. Valvontaosaston näkemyksen mukaan työryhmän mietinnössään ehdottamat toimenpiteet madaltavat kynnystä ilmoittaa korruptioepäilyistä. Lisääntyvät ilmoitukset edistävät korruption tunnistamista ja sen torjuntaan liittyvän lainsäädännön kehittämistä. Työryhmän ehdotukset vahvistavat myös eettisesti hyviä käytänteitä julkisessa hallinnossa ja yrityksissä.

Osaston näkemyksen mukaan Tullissa tulisikin sopia miten ja kenen toimesta työryhmän esittämät suositukset sekä toimet otettaisiin käyttöön.

Samy Gardemeister
Valvontajohtaja

Aarno Paananen
Tulliylitarkastaja